

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС, ФІНАНСОВЕ, ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

Васильєва В.П.
аспірант,
Національний університет
«Львівська політехніка»

ЗАГАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ТЕРМІНУ «КОРУПЦІЯ» В США

Сучасна світова спільнота виключно негативно ставиться до корупції в першу чергу через високу небезпечність даного явища, як до досить небезпечного соціального зла. Проте спостерігаються різні підходи до визначення її поняття й суті, причин та умов, що її породжують і які їй сприяють, шляхів профілактики й боротьби з нею тощо [1]. Така не одноманітність трактування терміну в першу чергу пов'язана саме з багатогранністю проявів корупції, ставленням громадськості, культурних звичаїв та ментальності населення тієї чи іншої держави. Неоднорідний підхід до корупції зустрічається не лише в різних країнах або континентах, а навіть всередині країни. Яскравим прикладом такого постає США – країна, в якій в різних штатах один і той самий вид корупції може вважатися і злочином, який жорстоко карається законом, і просто усталеною практикою вирішення проблем в суспільстві.

«Корупція є підступною чумою, яка має широкий спектр корозійних ефектів для суспільства. Вона підриває демократію та верховенство права, призводить до порушень прав людини, спотворює ринки, підриває якість життя і дозволяє організованій злочинності, тероризму та іншим загрозам безпеці людини процвітати» – колишній Генеральний секретар НАТО Кофі Аннан, вступ до Конвенції проти корупції (2003).

Поняття корупції в загальноприйнятому розумінні вперше було сформульовано в кодексі поведінки посадових осіб із підтримки правопорядку, прийнятому на 34-й сесії Генеральної Асамблеї ООН 1979 року. Так, корупція була визначена як «виконання посадовими особами будь-яких дій або ж бездіяльність у сфері виконання їхніх посадових повноважень за винагороду в будь-якій формі в інтересах

того, хто надає цю винагороду, як з порушенням посадових інструкцій, так і без такого порушення» [2].

Д. Доллінг у своїй роботі «Корупція та пов'язані з нею правопорушення в міжнародному бізнесі» зазначає, що корупція призводить до значного економічного збитку, погіршує цілісність і ефективне функціонування державного управління, заважає довірі громадськості до державних органів, підриває верховенство права і демократію, спотворює чесну економічну конкуренцію і перешкоджає економічному розвитку. Корупція може бути засобом, за допомогою якого організована злочинність може впливати на політичні, адміністративні та економічні структури. Особливо небезпечною корупція є, коли вона здійснюється систематично або транснаціонально [3].

У Цивільній конвенції про боротьбу з корупцією корупцію визначено як прямі чи опосередковані вимагання, пропонування, дачу або одержання хабара чи будь-якої іншої неправомірної вигоди або можливості її отримання, які порушують належне виконання будь-якого обов'язку особою, що отримує хабар, неправомірну вигоду чи можливість мати таку вигоду, або поведінку такої особи [4]. Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією, хоча не закріплює окремого визначення терміну «корупції», проте містить перелік найбільш небезпечних наслідків її існування: «корупція загрожує правопорядку, демократії та правам людини, руйнує належне управління, чесність та соціальну справедливість, перешкоджає конкуренції та економічному розвитку і загрожує стабільності демократичних інститутів і моральним засадам суспільства» [5].

За Д. Кауфманом та П. Вінсенте корупція є формою нечесності або злочинної діяльності, що здійснюється особою або організацією, наділеною владними повноваженнями, часто для отримання незаконної вигоди. Корупція може включати в себе безліч видів діяльності, в тому числі хабарництво та розкрадання, не зважаючи на те, що така діяльність може бути пов'язана з практикою, яка є легальною та прийнятною у багатьох країнах [6].

Поняття корупції посадовців у законодавстві США визначається як комплекс протиправних діянь. Обсяг таких діянь передбачений в чотирьох главах розділу 18 Зводу Законів: «Хабарництво, нечесні доходи і зловживання своїм положенням публічними посадовцями», «Посадовці і службовці за наймом», «Здирство і погрози», «Вибори і політична діяльність».

Найбільш разючою особливістю у підході до визначення корупції в США, відповідно до Зводу Законів, є саме те, що суб'єктами вчинення корупційного правопорушення можуть виступати не лише посадовці та наділені владними повноваженнями особи, а і юридичні особи, а також особи які давали хабар. Слід також зауважити, що неправомірна вигода може бути як матеріальна, так і нематеріальна.

У судовій практиці США містяться такі визначення корупції:

– корупція – це незаконність; порочний і шахрайський намір ухилитися від заборон закону; діяння, яке вчиняється всупереч закону; моральна потворність або пряма протилежність чесності, що передбачає навмисне нехтування законом на підставі неналежних мотивів (справа *State v. Barnett*);

– корупція – це діяння, яке вчиняється з метою надання деяких переваг, які є несумісними з офіційними обов'язками посадової особи і правами третіх осіб (справа *Johnson v. U.S.*);

– корупція – це діяння посадової особи, яка неправомірно користується своїми становищем та статусом з метою отримання будь-яких переваг для себе або третіх осіб в цілях, які суперечать правам і обов'язкам інших осіб (справи *U. S. v. Johnson*; *Worsham v. Murchison*; *U. S. v. Edwards*) [7].

Професор М. Джонстон запропонував класифікацію, в якій об'єднав усі типи корупції у чотири головні: хабарництво, патронажна система, непотизм (дружба або кумівство) та кризова корупція.

Так, найбільш поширеним у всьому світі типом корупції вважається хабарництво. Під ним розуміється заохочення або винагорода, запропонована або надана задля отримання будь-якої комерційної, контрактної, нормативно-правової або особистої вигоди. Хабарі можуть мати різні форми, але зазвичай вони несуть в собі намір підкупу і здійснюються у вигляді: «послуга за послугу», від якої «виграють» обидві сторони.

Менш поширеним, але не менш небезпечним видом корупції є «патронажна система», що виникає здебільшого за умови концентрації незаконних угод в руках обмеженої кількості осіб або організацій.

Наразі значного поширення набув так званий «непотизм» (дружба або «кумівство»), що призводить до виникнення несправедливих великих поступок під час укладання угод, призначення на посади в системі державного управління, пільгової купівлі власності, доступу до твердих валют тощо.

Під «кризовою корупцією» розуміється робота великої кількості бізнесменів в умовах ризику, коли предметом купівлі-продажу стають рішення офіційних органів, результатом чого є великі політичні зрушення або зміна влади в країні [8].

Таким чином, можна прийти до висновку, що відсутність в законодавстві США та ратифікованих міжнародних актах єдиного і узгодженого визначення терміну «корупція» в першу чергу обумовлена багатогранністю карних діянь і спробою законотворця охопити всі шляхи для їх вчинення. Однак, враховуючи вищевикладене, у всіх випадках корупція визначається як незаконне діяння або бездіяльність, яка має ознаки зловживання владою та повноваженнями, а також вчиняється з метою отримання прямої або опосередкованої власної вигоди.

Список використаних джерел:

1. Профілактика корупції в системі кадрового забезпечення ОВС України як невід'ємна складова організації національної безпеки держави: історичний аспект і сучасні проблеми [Електронний ресурс] / П. Підюков, Я. Конюшенко, О. Кубарева, В. Вац // Вісник Академії управління МВС. – 2009. – № 1. – С. 19-31. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ucnavs_2009_1_2
2. International Code of Conduct for Public Officials [Електронний ресурс]. – 1996. – Режим доступу: <https://www.un.org/documents/ga/res/51/a51r059.htm>.
3. Dölling D. “Corruption and Related Offenses in International Business Relation” / Dieter Dölling. // *Revue internationale de droit pénal*. – 2003. – № 1. – С. 571–576. – Режим доступу: <https://www.cairn.info/revue-internationale-de-droit-penal-2003-1-page-571.htm?contenu=article#pa1>
4. Civil Law Convention on Corruption [Електронний ресурс]. – 1999. – Режим доступу: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=090000168007f3f6>.
5. Criminal Law Convention on Corruption [Електронний ресурс]. – 1999. – Режим доступу: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=090000168007f3f5>.
6. Kaufmann D. *Legal Corruption* [Електронний ресурс] / D. Kaufmann, P. Vicente. – 2005. – Режим доступу: http://siteresources.worldbank.org/INTWBIGOVANTCOR/Resources/Legal_Corruption.pdf.
7. Black's Law Dictionary [Електронний ресурс]. – 2004. – Режим доступу: http://www.republicsg.info/Dictionaries/2004_Black%27s-Law-Dictionary-Edition-8.pdf.
8. Johnston M. *The Political Consequences of Corruption: A Reassessment* / Michael Johnston // *Comparative Politics*. – 1986. – № 4. – С. 459–477.